

Οι μυστήριες μέρες των Χριστουγέννων

/ Editorial

[Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού](#)



Μυστήριες οι μέρες των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς. Παράξενες. Και ενίοτε πικρές. Γεμάτες οι παιδικές μας αναμνήσεις με δώρα και μυρουδιές. Και κάθε χρόνο, όπως από τα περσινά λαμπιόνια μια σειρά ποτέ δεν ανάβει - κι ας την είχαμε βάλει «υγιέστατη» στην κούτα - έτσι κι απ' τη χαρά την περσινή, κάθε "φέτος" όλο και κάτι λείπει. Πιάνουμε ένα-ένα τα λαμπάκια να δούμε ποιό κάηκε και κρατάει όλη τη φωτεινή πλεξούδα σβηστή, σκαλίζουμε και τις μουδιασμένες μας καρδιές να βρούμε τι περσινό αρνιέται φέτος να ζωντανέψει και μας κρατάει χλιαρούς και αμήχανους.

Για φέτος ειδικά, οι εξηγήσεις είναι περισσότερες. Κρίσεις, μνημόνια, ανασφάλεια... Είναι και οι οθόνες, που βάλθηκαν να μας ενημερώνουν νυχθημερόν για όλα τα στραβά και τα ανάποδα που συμβαίνουν απ' την Αλάσκα μέχρι τη Μογγολία. Στύβεις ολόκληρα δελτία ειδήσεων, στύβεις ολόκληρο τον πλανήτη κι ούτε μια στάλα καλού μαντάτου δεν πέφτει, για να γλυκάνει μια, μόνιμη πλέον, κακοκεφιά.



Ούτε τα καταναλωτικά εφέ καταφέρνουν πολλά πράγματα. Κι ως αγωνίζεται ο 'Αη-Βασίλης να στέλνει χαζοχαμόγελα απ' τις διαφημίσεις με τα ούισκι. Κι ως σκαρφίζονται τα νυχτερινά κέντρα όλο και εντυπωσιακότερα ρεβεγιόν. Κι ως έρχεται ο 13ος μισθός - μισθός ή αποζημίωση; - μιας χρονιάς άχρωμης, άοσμης και άγευστης για να ανταλλαχτεί με λίγα δώρα και καμιά λιχουδιά. Τι να πρωτοπρολάβει κι αυτός και τι να πρωτομπαλώσει! Έτσι κι αλλιώς, όσα και νάρθουν, ποτέ δε φτάνουν. Πάντα υπάρχει κάτι που δεν μπορείς να τ' αποκτήσεις. Αλλά και όσα αποκτήσαμε, κι όσα θα αποκτήσουμε, κοντή είναι η γλύκα που έχουν. Γεμίσαμε τα σπίτια μας με πράγματα, που κάποτε μας δώσανε μια γρήγορη χαρά και τώρα δεν έχουμε πού να τα βάλουμε.

Ξέρουμε και φέτος τι θα συμβεί. Τίποτε δεν μπορεί να μας εκπλήξει. Απελπισμένες αγορές, κοινότυπα ξενύχτια με διακόσμηση εποχής, κοσμικές συγκεντρώσεις πλήξης. Μόνη ελπίδα αλλαγής, η λίγη παραπάνω ρέντα σε καμιά ρουλέτα ή γύρω από μια πράσινη τσόχα. Και λίγη παρηγοριά, τα φωτεινά και ανυπόμονα βλέμματα των παιδιών. Σαν τις ημέρες των γιορτών, και των παιδιών τα βλέμματα παράξενα, να μας γεμίζουν με συναισθήματα ανάμικτα: Με νοσταλγία από μνήμες

μιας εποχής, που δεν ξέρουμε αν θέλουμε να τη θυμόμαστε. Με χαρά, γιατί κάποιες ανθρώπινες υπάρξεις ακόμη ονειρεύονται κι ελπίζουν. Αλλά και με αγωνία, αν θα απαντήσουμε το ερώτημα. Γιατί πίσω από τα βλέμματα παιδικά, υπάρχει ερώτημα, μόνιμο και επίμονο:

«Υπάρχει νόημα;»

Μόλις διαβάσουμε στα παιδικά τα βλέμματα το ερώτημα αυτό, στρέφεται η δική μας η ματιά στη δική μας, την κουρασμένη ψυχή. Και τότε, γυμνοί από απαντήσεις, τρέχουμε στα μαγαζιά των παιχνιδιών. Κάτω από τα πλαστικά έλατα γεμίζει ο τόπος με πράγματα απίθανα: Αιματοβαμμένα games, κούκλες που μιλάνε, κλαίνε, κοιμούνται και ξυπνάνε, τραίνα, αυτοκίνητα, ό,τι φανταστείς. Μα τα παιδιά μας, τα λίγο καλομαθημένα, τα λίγο κακομαθημένα, τα λίγο καλοζωισμένα, τα λίγο ανυπόμονα, τα λίγο ανάγωγα, μα και τα πολύ θυμωμένα από την αδιαφορία μας, τις φωνές μας, τις ρημαγμένες σχέσεις μας, την απιστία μας και την απληστία μας, σταματούν να ρωτάνε και απαιτούν με τρόπο άλλο, πιο βίαιο, πιο επιθετικό, πιο παραπονεμένο:

«Θέλω νόημα!»

Και τότε, τ' αρπάζουμε κι αρχίζουμε τα ταξίδια σε χιονισμένα σαλέ, σε τροπικές παραλίες, σε must αξιοθέατα. Τις μέρες, που ξημερώνουν κάθε χρόνο για να θυμόμαστε -όσοι θυμόμαστε- ένα ασήμαντο νεογέννητο παιδάκι, που πριν 2010 χρόνια δεν βρήκε που να γείρει το κεφαλάκι του, εμείς παίρνουμε τους δρόμους. Τέτοιες μέρες, τα μνημεία, τα μαυσωλεία και τα έργα των επωνύμων απανταχού της γης, έχουν την τιμητική τους. Συνωστίζεται ο κόσμος στο Λούβρο και στα ανάκτορα των Βερσαλλιών, πιάνεται ο λαιμός μας να παρατηρούμε τις λεπτομέρειες στον τρούλο του αγ. Πέτρου και στην οροφή της Καπέλα Σιξτίνα στη Ρώμη. Θαυμάζουμε τα μεγαλειώδη, τα ένδοξα και τα λαμπρά. Αιώνες τώρα ο άνθρωπος έμαθε να θαμπώνεται, να θαυμάζει και να υποτάσσεται. Κι όποτε των εξουσιαστών η θρασύτητα και η σκληροκαρδία έφτανε στο μη παρέκει, μια επανάσταση, πριν καν ολοκληρωθεί, γεννούσε νέους εξουσιαστές και νέες τυραννίες. Στους τοίχους μεγαλόπρεπων ναών και ανακτόρων και στις βάσεις μαυσωλείων και αγαλμάτων, ίδιο το γραμμένο σύνθημα:

«Το νόημα είναι η δύναμη!»

Αυτή είναι η απάντηση του κόσμου. Αυτή είναι η λογική του. Η δύναμη, με τους κώδικες, την πρακτική και την γνώση να χειρίζεται τους υπηκόους της. Η δύναμη, που ξέρει να γεννά εξουσίες με στρατιωτικές στολές, με ράσο ή με κουστούμι. Η δύναμη, που ξέρει να διαχειρίζεται τους αμφισβητίες της κι ακόμα καλύτερα ξέρει

να τους μεταβάλλει σε εργαλεία της, πετώντας τους ενίοτε ένα κοκαλάκι από το πλουσιοπάροχο τραπέζι της.



Γνωρίζουν οι κάθε είδους εξουσιαστές να εδραιώνουν την εξουσία τους, θαμπώνοντας τις μάζες. Φροντίζουν να μάθουμε για τα εξαιρετικά τους έπιπλα, τις μοναδικές τους τουαλέτες, τα θέρετρά τους, τις αχανείς κατοικίες τους, τις συλλογές τους, τα σκάνδαλά τους. Ακόμη και να συγχωρούν γνωρίζουν. Με μακροθυμία δίνουν χάρη στους υποψήφιους ανατροπείς τους. Σε μία όμως περίπτωση είναι άτεγκτοι: στους αποστάτες. Γι' αυτό και δεν τα πάνε τόσο καλά με τα Χριστούγεννα. Διότι πάντα οι Θεοί, ήτανε της δυνάμεως τα πρότυπα και οι χορηγοί. Μα κάθε χρόνο τέτοια μέρα, 25 Δεκέμβρη ανήμερα, μια νέα ιστορία ξεκινάει, που όσο και να συνομοσιολογούμε, ό,τι και να φανταζόμαστε, είναι αδύνατον να κατασκευάστηκε από ανθρώπου νου. Γιατί οι Θεοί πάντα φτιαχνόντουσαν κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν τον πόθων του ανθρώπου. Και ο άνθρωπος πάντα ποθούσε δύναμη. Όμως, κάθε Χριστούγεννα, ένα άλλο νόημα χτυπάει την πόρτα της ανθρώπινης ιστορίας.

Σείστηκε συθέμελά η δομή του κόσμου, όταν η δύναμη, και μάλιστα η Θεϊκή, περιφρόνησε τα χρυσοποίκιλτα λίκνα και κούρνιασε σε αχυρένια φάτνη.

Δεν είναι που ο Θεός έγινε άνθρωπος. Είναι που έγινε άνθρωπος αφανής, κατ' εικόνα και ομοίωση Θεού αφανούς και διακριτικού, Θεού-αρνητή της εξουσίας Του, Θεού-αρνητή της παντοδυναμίας Του, Θεού- αρνητή των δικαιωμάτων Του, όταν η ανθρώπινη αποστασία μπήκε στον ζυγό της δικαιοσύνης.

Δεν είναι το θέμα, το «πού» εγεννήθη ο Χριστός. Δεν είναι το θέμα, αν εγεννήθη σε σπήλαιο ή σταύλο. Ούτε αν το άστρο ήταν συναστρία, ή κομήτης. Ούτε αν έφτασαν οι μάγοι εκείνη τη νύχτα ή δυο τρία χρόνια αργότερα. Το θέμα είναι το «πώς» εγεννήθη ο Χριστός. Ποιοι δεν κατάλαβαν τίποτε και ποιοι κατάφεραν και καταφέρνουν να βρουν το λίκνο του; Ποιοι κατανοούν την αντιστραμμένη λογική της νύχτας εκείνης και ποιοι καταφέρνουν να διαβάσουν σαν βιβλίο ανοιχτό την διαστροφή της ανθρώπινης δύναμης και να γευτούν την πίκρα τού γάμου της με την αναιδή και βίαια εξουσία; Αυτό είναι το θέμα.

Εγεννήθη ο αφανής Θεός, πήρε το σύμπαν από τις πλάτες των θλιβερών Ατλάντων της ιστορίας και το εναπόθεσε στις πλάτες των καλών και αφανών ανθρώπων. Κι εκείνοι απόρησαν, τι να 'ναι αυτό, που κούραζε αιώνες τώρα τα κορμιά και τις ψυχές των κρατούντων; Τι να 'ναι εκείνο, που τους γυρίζει μέχρι σήμερα από επιτροπές σε επιτροπές και από meeting σε meeting; Τι έφταιγε τόσους αιώνες και τι φταίει μέχρι σήμερα, που, πριν μια...ειρηνευτική δύναμη κλείσει μια πληγή του πλανήτη, ανοίγουν άλλες δέκα; Αυτοί, οι φίλοι του Θεού, οι ταπεινοί και αφανείς, πήραν τον κόσμο στην πλάτη τους και βάλθηκαν να τον αλαφρώσουν. Γυμνοί από την εξουσία, γυμνοί από τη δύναμη, έγδυσαν και τη Γη απ' τις βαριές κι ασήκωτες στολές με τα διακριτικά των βαθμών, των θώκων και των αξιωμάτων και την απέθωσαν, φωτεινή κι ανάλαφρη, στα πόδια του μικρού Θεού της Βηθλεέμ.

Αλάφρωσαν και οι ψυχές όλων εκείνων, που μια ζωή τους μάθαιναν, πως η δύναμη είναι το διαβατήριο της επιβίωσης. Έσπασαν οι άνθρωποι τις αλυσίδες της εξουσίας των ρόλων τους. Γονιοί, δάσκαλοι, πρωθυπουργοί, θρησκευτικοί ηγέτες, προϊστάμενοι, διευθυντές, επώνυμοι και αστέρες, είδαν την εξουσία τους για συμπαντική παραφωνία και την αγωνία για το κύρος τους για άσκοπη και μάταιη φθορά. Λυτρώθηκαν οι άνθρωποι από το βραχνά του «ποιος θα νικήσει» και ξαναβάφτισαν τις σχέσεις τους στη γαλήνη.

Γη και σποδός έγιναν χιλιάδες ανάκτορα και μαυσωλεία μέσα στην ιστορία. Επιτροπές και συνθήκες ξεχάστηκαν και μαράθηκαν «ωσεί άνθος του αγρού». Το σπήλαιο όμως λάμπει, όπως λάμπουν και οι καλοί άνθρωποι, οι συνειδητά και εκούσια καλοί κι αφανείς άνθρωποι, που χαμογέλασαν γλυκά, όταν γεύτηκαν την ειρωνεία και την περιφρόνηση του κόσμου. Ήταν όμως αυτοί οι ίδιοι, που άνοιξαν διάπλατα την αγκαλιά τους, όταν όλα γύρω τους σάπισαν και είδαν πρώτους τους

πρώην είρωνες και χλευαστές να έρχονται να κουρνιαξουν στην αγκαλιά τους.



Όσο για μας, τους εραστές της εξουσίας, τους μικρούς δυνάστες του μικρόκοσμού μας, θα γυρίσουμε κάποτε απ' τα γιορταστικά ταξίδια. Τα λαμπιόνια θα ξαναμπούν στις κούτες και τα ξεραμένα έλατα (ή μήπως η ξεραμένη χαρά μας;) θα γεμίσουν ξανά τα πεζοδρόμια. Χορτάτοι από εδέσματα, χορτάτοι από διαδρομές και πτήσεις, χορτάτοι από δώρα, χορτάτοι και ποτέ ευχαριστημένοι, με τα παιδικά τα μάτια, καρφωμένα επάνω μας, να συνεχίζουν να ρωτάνε:

«Ήταν αυτό το νόημα;»

Κι εμείς, παραιτημένοι πλέον, θα σηκώσουμε του ώμους, περιμένοντας κάποιο θαύμα, κι ας έχουμε πάψει από καιρό να πιστεύουμε. Την ώρα όμως που με

απόγνωση θα στρέψουμε την πλάτη, βηματίζοντας αργά προς την έξοδο του παιδικού δωματίου, ένας άγγελος -θυμάσαι τους αγγέλους του παιδικού σου κρεβατιού;- θα πάρει από το χέρι το παιδάκι σου και το παιδάκι μου και θα τα πάει σ' ένα Όρος Άγιο και μακρινό. Στην άκρη του, μαχαίρι πάνω απ' τη θάλασσα θα βρεθούνε στο κελί του παπα-Τύχωνα. Μού είχε μίλησει γι' αυτόν ένας καλόγερος τρελός, ο Παΐσιος:

«Τα Χριστούγεννα, ο γέρο-Τύχωνας, τα περίμενε με ανυπομονησία μεγάλη. Είχε αρχίσει τη νηστεία σαράντα μέρες πριν. Και τι νηστεία! Κάτι μουλιασμένα όσπρια, μια φορά τη ημέρα. Όταν πλησίαζε ημέρα, το πρόσωπο του έλαμπε από χαρά και όταν τον ρωτάγαμε, τι τον γεμίζει τόση χαρά, πριν προλάβει να τελειώσει τη φράση του για τον Χριστό που θα γεννηθεί, βούρκωναν τα μάτια του. Ανήμερα το Χριστούγεννα, ο γέροντας θα οικονομούσε μια ρέγκα, για να περάση όλες τις χαρμόσυνες ημέρες του Δωδεκαημέρου με ... κατάλυση ιχθύος. Την δε ραχοκοκκαλιά της ρέγκας δεν την πετούσε, αλλά την κρεμούσε με μια κλωστή καί, όποτε ήταν καμιά Δεσποτική ή Θεομητορική γιορτή και δεν είχε νηστεία, έβραζε λίγο νερό σ' ένα κονσερβοκούτι, βουτούσε την ραχοκοκκαλιά δυό-τρεις φορές στο νερό, για να πάρη λίγη μυρωδιά, καί μετά έριχνε λίγο ρύζι. Έτσι έκανε κατάλυση και κατηγορούσε και τον εαυτό του ότι τρώει και ψαρόσουπες στην έρημο! Την ραχοκοκκαλιά αυτή την κρεμούσε πάλι στο καρφί και για άλλη κατάλυση, μέχρι που άσπριζε πια και τότε την πετούσε»

Εκεί θα βρεθούνε τα παιδάκια μας και ένα-ένα θα πάνε ν' ακουμπήσουνε τη ραχοκοκκαλιά του ψαριού, σα να ψηλαφούν το χαμένο νόημα. Θα θυμηθούν κι εμάς, που ψήνουμε και τηγανίζουμε και σωτάρουμε και μαρινάρουμε τόνους κρέατος και βούτυρου και εξωτικών εδεσμάτων και τη γλύκα ενός ξασπρισμένου ψαροκόκκαλου ακόμη δεν την αξιωθήκαμε. Και τότε, τα ίδια αυτά παιδάκια, θα μας πάρουν από το χέρι, θα μας βγάλουν έξω, στο ξύλινο μπαλκονάκι του κελιού και, γαληνεμένα πια, θα μας θυμίσουν με τη σιωπή τους τα χρόνια που χάσαμε και τα χρόνια που τους στερήσαμε. Τα χρόνια, που το κυνήγι του χορτασμού των πραγμάτων, μάς χώρισε από την γεύση των αοράτων. Τα χρόνια, που η μανία της κορφής, μάς χώρισε από τη γλυκιά συναναστροφή με τους ταπεινούς, τους εξυπνότερους πολίτες αυτού του κόσμου. Τα χρόνια που πέρασαν και που τα ζήσαμε, περιμένοντας να ζήσουμε.

Κι εκεί πάνω, στην άκρη του γκρεμού, στα σύνορα του χρόνου με την αιωνιότητα, ανήμερα ξημέρωμα Χριστουγέννων, δάκρυα γλυκά, τα παιδικά μας δάκρυα, που χρόνια τώρα περιμένουνε μέσα μας να βγουν στο φως, θα τρέξουν να συναντήσουν την απέραντη θάλασσα._

<http://bit.ly/2PqvdX6>